

Starten på en ny, årlig kulturtradisjon

Taler
Mette-Marit

Dato
24 april 2025

Sted
Slottet

Omstendigheter

Kronprinsessens åpningstale under Fosseforedraget og Fosseprisen for oversettere 2025

1 Kjære alle sammen

5

Jon Fosse skriver i et essay fra 1990:

«Litteraturen er ikkje liv, den er verken kjærleik eller død. Men den har livet i seg, den har kjærleiken og døden i seg. Litteraturen er unyttig. Den er likeså unyttig som kjærleiken og døden».

10

Hvorfor leser vi? Hvorfor skriver vi? Hvor kommer historiene fra? Finner vi dem, eller finner de oss? Litteraturen gir oss forstand og forståelse av oss selv og verden rundt oss. Den åpner dører til nye perspektiver, gir innblikk i andres liv, og minner oss på hva det vil si å være menneske. Men litteraturen handler ikke bare om bøker, om å lese, om å skrive. Om å tenke og føle. Litteraturen handler om alt dette, men den handler også om noe annet — noe som går til kjernen av det felles menneskelige. Når destruktive krefter banker på portene våre, trenger vi et vern – av verdier og historie, av empati og kjærlighet. Av det stygge og det vakre og det gode. Fordi litteraturen har livet, døden og kjærleiken i seg. Den har menneskeligheten i seg, og det trenger vi – nå, kanskje mer enn noensinne.

20

Det er en stor glede for meg å kunne ønske velkommen hit til Slottet, og til den aller første internasjonale Fosseforelesningen og Fosseprisen for oversettere. Vi trenger møtesteder som dette, der vi kan samles ansikt til ansikt, fjernt fra maskinenes algoritmer og kunstig intelligens. Et sted for vennlighet, refleksjon og samtale, for argumentasjon og for følelser. Et sted der vi blir litt mer menneskelige.

25

30 I november 2023 fikk Norge sin fjerde Nobelpris i litteratur. Jon Fosse, en av verdens mest spilte dramatikere, og en av de fremste forfatterne i vår tid, ble tildelt prisen – etter Bjørnson, Hamsun og Undset. Inspirert av denne merkesteinen i litteraturhistorien vår, markerer vi i dag starten på en ny, årlig kulturtradisjon som skal bidra til å stimulere den offentlige samtalen om
35 litteratur og oversettelse. Vi hyller en stor forfatter, men i dag er vi også her for å løfte blikket og reflektere over litteraturen i seg selv. Jeg håper denne historiske dagen vil inspirere, utfordre og skape engasjement på litteraturfeltet i årene som kommer.

40 En stor takk går til den norske regjeringen, ved Kulturdepartementet, som har stått i spissen for denne unike kulturelle begivenheten, og til Nasjonalbiblioteket som med stor kunnskap og klokskap forvalter både Fosseforedraget og Fosseprisen for oversettere.

45 Jon Fosse har uttalt at det han skriver, kommer fra et annet sted enn han selv: «Når eg skriv godt, har eg ei tydeleg og klår kjensle av at det eg skriv, allereie er skrive. Det finst der ute ein stad. Eg må berre få det ned før det forsvinn.»

Kjære Jon, takk for at du skriver det ned.

50

Kilde

<div>kongehuset.no</div>

55

Emner

Jon Fosse, Litteratur, Åpningstale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/starten-pa-en-ny-arlig-kulturtradisjon>

60

65